

Ministerie van Sociale Zaken en
Werkgelegenheid
t.a.v. De heer Herstel
Directeur Participatie & Decentrale
Voorzieningen
Postbus 90801
2509 LV Den Haag

Datum
7 december 2022

Onderwerp

Bestuurlijke reactie wetsvoorstel wijziging Participatiewet in verband met verstrekken energietoeslag 2023

Geachte heer Herstel,

Met deze brief reageert de VNG op uw verzoek om met spoed een bestuurlijke reactie uit te brengen op het conceptwetsvoorstel tot wijziging van de Participatiewet in verband met het eenmalig categoriaal verstrekken van een energietoeslag aan huishoudens met een laag inkomen in 2023.

U geeft in uw brief aan dat het wetsvoorstel, op enkele uitzonderingen na, gelijk is aan het wetsvoorstel wijziging Participatie in verband met energietoeslag 2022. Gemeenten zijn in 2022 door het rijk gevraagd om te helpen bij de uitvoering van een energietoeslag aan inwoners met lage inkomens die financieel in de knel komen door de stijgende energieprijzen. Gemeenten gaven de voorkeur aan om de energietoeslag centraal via landelijke uitvoeringsorganisaties te laten verstrekken, maar dit bleek volgens het rijk in 2022 onmogelijk. Gemeenten hebben ondanks hoge druk op hun uitvoeringscapaciteit een stap naar voren gedaan in het belang van hun inwoners, omdat zij onverteerbaar vonden als de consequentie zou zijn dat er geen compensatie zou komen. Daarbij hebben zij gewezen op de nadelen van de keuze voor het instrument van de bijzondere bijstand voor wat in de kern een landelijke regeling is, zoals lokale verschillen tussen gemeenten.

Op 24 februari jl. heeft de VNG via een bestuurlijke brief gereageerd op het wetsvoorstel inzake de energietoeslag 2022. In deze brief heeft de VNG expliciet aandacht gevraagd voor de afbakening van de doelgroep van het wetsvoorstel door het ministerie van SZW. Daarnaast heeft de VNG aan het rijk gevraagd om de regie te pakken om te zorgen voor zo uniform mogelijke uitvoering van de regeling. Die afbakening is voor gemeenten van belang omdat zij hebben aangegeven de regeling te kunnen uitvoeren voor de doelgroep van lokale minimabeleid. Dit is de groep die zij al

ondersteuning bieden en kennen en die zij dus ook kunnen bereiken. Gemeenten zijn uitvoeringstechnisch niet in staat zijn om alle inwoners in Nederland te ondersteunen die vanwege verhoogde energieprijzen in de problemen komen. Hier is het rijk voor aan zet. De reguliere doelgroep vanuit het minimabeleid van gemeenten zijn huishoudens met lage inkomens of een uitkering die in een financieel kwetsbare situatie verkeren.

We zijn blij dat om te zien dat in het conceptwetsvoorstel van de energietoeslag 2023 de expliciete afbakening van de doelgroep is opgenomen. Het niet opnemen van de afbakening van de doelgroep in de wet heeft het afgelopen jaar geleid tot veel onrust bij inwoners en gemeenten in de lokale praktijk, en in de media en in de lokale en landelijke politiek.

De VNG vindt het goed dat er in het conceptwetsvoorstel duidelijkheid over de doelgroep wordt geschept en er ook een goede onderbouwingⁱⁱ ligt. We vinden het belangrijk om te benadrukken dat het voor gemeenten voorop staat dat alle inwoners die financieel niet rond kunnen komen vanwege de stijgende energieprijzen en inflatie geholpen worden. Het is echter ook essentieel dat het rijk de verantwoordelijkheid pakt als het gaat om het bieden van landelijke inkomensondersteuning aan inwoners die dit nodig hebben. Gemeenten bieden lokaal een effectief vangnet en helpen met de uitvoering van de energietoeslag, maar gemeenten kunnen het niet alleen.

Gemeenten hebben zorg bij de ingangsdatum van het wetsvoorstel voor de energietoeslag 2023, dat gaat in per juli 2023, en gemeenten krijgen niet de mogelijkheid om te anticiperen. Gemeenten vragen het rijk om rekening te houden met de infrastructuur die zij hebben ingericht voor het verstrekken van de energietoeslag. Zij hebben in 2022 vanwege de urgentie zo snel mogelijk een regeling opgezet om inwoners financieel te ondersteunen met een energietoeslag. Hiervoor hebben gemeenten extra personeel ingehuurd en loketten opengesteld. Dit om de inwoner zo goed mogelijk te helpen. Het is van belang dat gemeenten ook in 2023 zo veel mogelijk kunnen aansluiten bij wat voor hen uitvoeringstechnisch haalbaar is en wat hun inwoners het beste helpt. Zij vragen het rijk dan ook om dit toe te staan. Dat kan betekenen dat er in 2023 verschillende 'uitkeermomenten' zijn voor de energietoeslag en dat dit ook tussen gemeenten verschilt. Eigenlijk net zoals in 2022 toen de energietoeslag in de loop van het jaar twee keer is verhoogd en een deel van de middelen voor 2023 naar 2022 is overgeheveld.

Verder gaat de VNG er vanuit dat de middelen die het rijk beschikbaar stelt voor de energietoeslag via gemeenten toereikend zijn. En dat de financiële garantieⁱⁱⁱ die vanuit het rijk aan gemeenten in 2022 is toegezegd, geldt ook voor 2023.

VNG blijft aandacht vragen voor structurele aanpak en een langetermijnvisie

Het rijk is aan zet om inwoners een landelijk effectief vangnet te bieden wanneer inwoners in de financiële problemen raken. Gemeenten zijn aan zet om een lokaal effectief vangnet te bieden. De verwachting is dat de energieprijzen nog een aantal jaren hoog zullen blijven. Voor 2023 zijn met de koopkrachtmaatregelen en het prijsplafond voor energie maatregelen genomen om mensen te compenseren. Maar het is nog niet duidelijk wat er vanaf 2024 gaat gebeuren. Het is van belang dat het rijk hier nu al mee aan de slag gaat. Als het rijk investeert in een structurele aanpak om een fatsoenlijk inkomen te bieden, dan kunnen gemeenten beter en effectief inzetten op lokale hulp en ondersteuning aan mensen, die ondanks landelijke inkomensondersteuning, alsnog in een financieel kwetsbare positie zitten en maatwerk van gemeenten nodig hebben. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het lokaal bieden van dat effectieve vangnet. Gemeenten helpen waar nodig met het uitvoeren van energietoeslagregeling, maar kunnen het niet alleen aan, gezien de aard en

omvang van het onderliggende probleem: een ontoereikend sociaal minimum in combinatie met blijvende stijgende energieprijzen en inflatie waar iedereen in Nederland mee te maken heeft in combinatie met een complexe stelsel rondom sociale zekerheid. Het rijk is verantwoordelijk voor landelijk inkomensbeleid, passend bij wat de samenleving nodig heeft. Het is van het grootste belang dat we uit de crisisstand stappen en naast het plakken van pleisters investeren in een structurele aanpak om inwoners op de lange termijn perspectief te bieden.

Met vriendelijke groet,
Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG)

mr. L.K. (Leonard) Geluk
Algemeen directeur

ⁱ https://vng.nl/sites/default/files/2022-02/VNG_bestuurlijke_spoedreactie_wetsvoorstel_energietoeslag_SZW.pdf

ⁱⁱ Conceptwetsvoorstel: Memorie van Toelichting (2.2. Doelgroep van de eenmalige energietoeslag 2023).

ⁱⁱⁱ Kamerbrief van ministerie van SZW Financiële garantie budget energietoeslag (april, 2022).